

**PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
pri príležitosti osláv 80. výročia
Slovenského národného povstania**

Banská Bystrica, 29. 8. 2024

Vážení žijúci hrdinovia Slovenského národného povstania!

Vážené dámy, vážení páni, milí spoluobčania!

Pri pohľade na toto slávnostné zhromaždenie, pri pohľade na Vás, skutočných hrdinov Slovenského národného povstania, pri pohľade na všetkých ľudí, ktorí ste sa tu dnes zišli uctiť si hrdinské udalosti spred 80-tich rokov, som naplnený hlbokým dojatím ale aj veľkou hrdosťou skutočnou hrdosťou.

Tu, v srdci Slovenského národného povstania, ikonickej Banskej Bystrici, sa skláňam v pokore pred vami, ktorí dnes sedíte predom mnou v prvých radoch.

Ctím si vašu odvahu, ľudskosť, ľudskú statočnosť a schopnosť prinášať obeť pre celý slovenský národ. Je to silný morálny odkaz pre ďalšie generácie, ktoré ho musia nasledovať.

Ctím si vás za vašu vnútornú silu, oddanosť vlasti a rešpekt k hodnote slobody, ktorú ste bránili spolu s predstaviteľmi iných národov v boji proti ideológii zla a nenávisti.

Bojovali ste proti ideológii, ktorá vyčleňovala celé národy a národnosti ako menejcenné spoločenstvo, určené na likvidáciu alebo otroctvo. Bojovali ste proti zlu, v ktorom sa život človeka žiaľ zredukoval len na vytetované číslo na predlaktí. A kde o osude nevinných rodín, starých ľudí či detí rozhodovalo jedno gesto esesáka pri bráne koncentračného tábora. Napravo znamenalo život, naľavo znamenalo smrť.

Milióny ľudí, medzi ktorými boli aj mnohé Slovenky a Slováci, nedostali šancu na budúcnosť a museli navždy zmiznúť z tohto sveta. Ostali po nich len hrôzostrašné pamätníky ľudskej nenávisti a zloby v Oswienčime, Buchenwalde, Treblinke a desiatkach ďalších miest.

V tejto vojnovej a ľudskej hrôze Slovenské národné povstanie potvrdilo, aká silná a nezlomná bola túžba slovenského národa po slobode.

Vy, jeho hrdí reprezentanti, ktorí tu dnes sedíte v prvých radoch, ste za túto slobodu nasadili vlastné životy. A vďaka vašej statočnosti sa celý slovenský národ mohol zaradiť medzi víťazov druhej svetovej vojny.

A to nielen víťazov vojenských, ale aj morálnych, pretože ste nedopustili, aby našu vlasť ovládala krivda, zloba a nebezpečná ideológia nadradenosti jedného nad druhým.

Drahí hrdinovia, Vy ste tí, ktorým dnes vďačíme za to, že sme neskončili na strane porazených a na strane hanby. Že koncentračný tábor v Seredi ako symbol morálneho a politického zlyhania nahradilo vaše hrdinstvo a vaša odvaha.

Z tohto miesta ďakujem vám všetkým, ktorí ste s odvahou čelili mnohopočetnej presile a nasadzovali ste svoje životy v ťažkých bojových podmienkach zoči voči smrti.

Ďakujem vám všetkým, ktorí ste pomáhali v zázemí alebo ste prinášali strategické informácie pre vojenské operácie.

Ďakujem vám všetkým, ktorí ste sa nikdy nevzdali idey slobody aj za cenu ohrozenia vlastného života.

Ďakujem vám všetkým, že ste svojím bezprostredným hrdinstvom vniesli do morálneho kódu slovenského národa odkaz odvahy, viery a nezlomnosti.

A ďakujem všetkým Slovenkám a Slovákom, ktorí pomáhali povstaniu napriek nespočetným represáliám okupantov a ich domácich prisluhovačov.

Kalište, Kľak či Ostrý Grúň sú pamätníkmi ľudskej obety, ale aj nesmiernej krutosti tých, ktorí sa vyvršili na bezbranných ľuďoch, vrátane žien a detí. A napriek týmto hrôzam sa našlo množstvo odvážlivcov, ktorí neváhali pomáhať odboju s potravinami, liekmi či informáciami.

Každý jeden z vás, ktorý ste statočne bojovali proti fašizmu, si zaslúži, aby sa vaše meno navždy zapísalo do učebníc nášho dejepisu!

Aby každé jedno meno poznali nasledujúce generácie, pretože nesiete silný odkaz jednoty, odvahy a ľudskej nezlomnosti!

Večná sláva a česť vašej odvahe a obetavosti! Vy ste skutoční hrdinovia tejto náročnej doby, vy ste zdrojom slovenskej národnej hrdosti!

Pri čítaní spomienok vás, priamych účastníkov Slovenského národného povstania, mi utkvela myšlienka partizána Karola Kunu, ktorý pôsobil v jednotke s názvom „Za Slobodu Slovanov“. Doslova uviedol, citujem: *„Povstanie nám dalo veľmi veľa. Hrdosť, sebavedomie, rešpekt a uznanie. No treba tiež povedať, že stálo veľkú cenu. Ale tým, že sme tú cenu zaplatili, a to odvahou aj obeťami, sme obstáli so ctou. Teda aspoň tá časť národa, ktorá sa do Povstania zapojila, alebo ho prijala za svoje.“*

Zopakujem to ešte raz. Hrdosť. Sebavedomie. Rešpekt. Uznanie. Jasné, zrozumiteľné a výstižné.

Hrdosť na Slovenské národné povstanie znamená budovať a rozvíjať našu národnú pamäť. Znamená to ctíť si skutočných hrdinov, inšpirovať sa ich ľudskými príbehmi a vstúpiť do ich mladým generáciám.

Dnes vznikajú falošní hrdinovia a rôzne celebrity na sociálnych sieťach ako na bežiacom pásu. Ale vráťme sa späť k skutočným a pravdivým príbehom ľudskej statočnosti.

Vy ste tí praví hrdinovia! Vy ste tí, ktorí prežili vypäté situácie, keď Vám smrť dýchala každý jeden deň priamo na chrbát. Namiesto komiksových hrdinov či filmových akčných hviezd, vy, drahí hrdinovia, ste živým príkladom statočnosti a odvahy pre našu mládež.

Sebavedomie ako odkaz znamená, že slovenský národ dokáže brániť idey slobody. Že tieto idey počas povstania stáli nad režimom, ktorý kolaboroval so zlom. Častokrát je nám vnucované, že sme malý a nepodstatný národ a náš hlas vo svete nič neznamená. Nie je to však pravda!

Hrdinský odkaz Slovenského národného povstania, utkaný z príbehov konkrétnych statočných ľudí, z nás vytvoril sebavedomý národ.

Máme na čo nadväzovať, a tak musíme aj doma a vo svete vystupovať! Nikdy sa nebojme prejaviť svoj názor aj pred tými silnejšími!

Nebojme sa obhájiť svoju pravdu, pretože odkaz povstania pre nás súčasníkov je to, na čom môžeme stavať. A môžem Vám, žijúci hrdinovia odboja, verejne sľúbiť, že sa tak aj vždy budeme správať!

Vážené dámy, vážení páni,

po hrdosti a uznaní musím hovoriť aj o rešpekte.

Rešpekt vytvorili svojím príbehom ľudia, ktorí sa aktívne zúčastnili na povstaní alebo mu priamo pomáhali.

Sú to ľudia, ktorí by za iných okolností žili pokojný život: vzdelávali sa, rozvíjali svoj talent, pripravovali sa na svoje budúce profesie. Zakladali by si rodiny, vychovávali svoje deti a tešili by sa z ich každodenných radostí.

No namiesto toho boli nútení vziať do ruky zbraň, riskovať svoje životy a zdravie, zápasíť s nedostatkom potravy a znášať ťažké, často až hraničné životné podmienky a situácie. Mnohí z nich neboli vycvičení vojaci, a napriek tomu preukázali nesmiernu dávku odvahy, statočnosti a hrdinstva.

Dokazuje to, že v každom z nás sa môže skrývať schopnosť siahnúť na dno svojich síl a dokázať vo výnimočných situáciách aj výnimočné veci. Ale tiež schopnosť odpúšťať a prejaviť veľkorysosť.

Viacerí pamätníci neskôr vo svojich svedectvách zdôrazňovali, že necítili nenávisť – a to napriek všetkým hrôzám, ktoré zažili na bojiskách či v koncentračných táboroch.

Je to silné posolstvo pre nás všetkých, aby sme sa nedali strhnúť k nenávisti. Nemáme na ňu ani ten najmenší dôvod. Akékoľvek vážne môžu byť naše starosti, akokoľvek zásadný nesúhlas cítime s tým-ktorým politikom a ich krokom, v porovnaní s hrôzami vojny sú naše dôvody a pohnútky na nenávisť doslova smiešne a nepodstatné.

A napokon musím hovoriť o uznaní. Na to, aby sme ho získali, sme urobili jeden podstatný krok. Dokázali sme sa zjednotiť ako národ.

Porovnajte to s dneškom, kde nenávisť a názorové múry rozdeľujú spoločnosť. A kde spoločenské elity, považujúce sa za výkvet našej spoločnosti, používajú voči sebe slovník plný dešpektu a nenávisti.

Preto ako z iného sveta pôsobí pri tomto pohľade Vianočná dohoda z roku 1943, v ktorej sa dokázali spojiť všetky relevantné názorové prúdy a spolupracovať pre svoju vlasť v boji proti fašizmu.

Slovenské národné povstanie bolo príležitosťou a priestorom pre spoluprácu všetkých, ktorým záležalo na spoločnom ciele - na tom, aby Slovensko bolo opäť slobodné.

Naši predkovia vo vyššom záujme prekonalí názorové rozdiely a začali doslova s vystáňovaním fašizmu z nášho územia. Je to príklad, ktorým by sa mali inšpirovať všetky dnešné spoločenské a politické elity na Slovensku.

Nenávisť nás vedie iba do slepej uličky, v ktorej je utopená naša úspešná budúcnosť. A preto nenávisť nie je cestou, po ktorej má Slovensko ďalej kráčať!

Vážené dámy, vážení páni!

Dovoľte mi teraz z tohto symbolického miesta vyzvať nás všetkých na tichú spomienku na tých, ktorí sa slobody nedožili.

Slovákov, Čechov, Rusov, Ukrajincov, Rumunov, Francúzov i príslušníkov iných národov, ktorí zaplatili vlastným životom za našu dnešnú slobodu.

A mnohí z vás, ktorí ste tu dnes medzi nami ako živí pamätníci Slovenského národného povstania, si určite spomínajú na svoje vlastné príbehy s kamarátmi v zbrani. S kamarátmi, ktorí mali svoje plány o novom živote v slobodnej krajine, ale už sa toho žiaľ nedožili.

V tejto súvislosti mi utkvel v pamäti príbeh tu prítomného pána Vladka Strmeňa. Vybuchnutá mína mu poznačila ruku, ktorou si chránil tvár, avšak kamaráti okolo neho také šťastie v nešťastí nemali - a už sa nikdy nevrátili k svojim rodinám.

Uctíme si preto dnes spomienkou pamiatku všetkých tých, ktorí v boji zaplatili obeť najvyššiu.

Pri pohľade na týchto odvážnych mužov a ženy si uvedomujem morálny záväzok napĺňať ich historický odkaz. Prichádza čas, kedy musíme my všetci prevziať z ich rúk pomyselnú pochodeň statočnosti a slobody.

Preto nikdy nedovoľme prekrúcanie našich dejín. Nikdy nedovoľme, aby nenávisť nadobro ovládla slovenskú spoločnosť. A nikdy nedovoľme, aby sa niekedy opakoval Ostrý Grúň, Kľak, alebo Kalište!

Je to vážna úloha, ktorú zvládneme len a len spoločne. Je na každom z nás, či sa k tomuto boju za historickú pravdu aktívne pridá.

Vážené dámy, vážení páni!

Slovenské národné povstanie je živým príbehom ľudí. Preto nikdy nedovoľme, aby sa stalo len formálnou súčasťou našich životov.

Ak odídu poslední živí pamätníci vojny a ich odkaz neostane natrvalo v pamäti nášho národa, vznikajú predpoklady na vznik vojny novej.

Slovenské národné povstanie musí byť výkladnou skriňou našej histórie. Našej, spoločnej slovenskej histórie.

Nikdy znovu nedovoľme, aby sa opäť stalo súčasťou osláv malej skupiny politikov, ako to bolo v minulých rokoch! Vždy musí mať celonárodný charakter s náležitými poctami zo strany štátu, ktoré k tomu patria!

Slovenské národné povstanie je sviatkom celého slovenského národa, a nikdy to nesmie byť inak!

Dámy a páni!

Dlhé roky sme si Slovenské národné povstanie pripomínali v mierových časoch ako silnú výstrahu pred tými vojnovými. No dnes je to inak.

Priamo za našou východnou hranicou umierajú ľudia vo vojne, a preto si dnes oveľa viac ako inokedy uvedomujeme význam a hodnotu slova mier.

A pri pohľade na utrpenie a hrdinstvo účastníkov Slovenského národného povstania, dámy a páni, je našou povinnosťou urobiť všetko pre to, aby sa európsky kontinent opäť stal priestorom mieru, spolupráce a pokoja.

Dnes sme sa tu zišli aj preto, aby sme spoločne vyslali jasný signál, že nedovolíme, aby sa dejiny opakovali v ich tragickej podobe. Že nedovolíme, aby sa prepisovala história a vrahovia sa stali idolmi nastupujúcej mládeže.

Jedna generácia politikov v minulosti zlyhala a prinieslo to neskutočné množstvo utrpenia národom v celej Európe. Túto chybu už nikdy nesmieme zopakovať! A preto vždy pozorne počúvajte a rozvíjajte odkaz tých, ktorí si hrôzy vojny ešte pamätajú a dnes sú tu medzi nami.

A budme aj dnes, dámy a páni, pripravení svoju slobodu brániť. Teším sa, že práve dnes zloží tu v Banskej Bystrici prísahu vyše 500 nových profesionálnych vojakov. A ako noví príslušníci Ozbrojených síl Slovenskej republiky dostanú do vienka odvahu svojich predchodcov a odhodlanie brániť svoju vlasť.

Budme hrdým, sebavedomým a slobodným národom, ktorí si ctí a rozvíja odkaz vlastných dejín.

Budme národom, ktorý vždy bude brániť hodnoty slobody a demokracie.

A budme národom, ktorý si vie zastať svoje miesto vo svete.

Vážené dámy, vážení páni!

Čeť a sláva hrdinom Slovenského národného povstania!

Čeť a sláva všetkým, ktorí priniesli najvyššiu obeť na oltár našej vlasti!

Čeť a sláva Slovenskej republike, slovenskému národu a všetkým ľuďom, ktorí sa odkaz hrdinov Slovenského národného povstania rozhodli nasledovať vo svojich vlastných životoch!

Čeť a sláva všetkým, ktorí padli za našu slobodu.

Ďakujem.